

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas III. De sensibus materialibus internis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

lia, ad colligendas species, ita juvare ad colligendos radios emittendos. Historiis, quæ dicunt aliquos, vidisse se, ante se ipsos, derogari posset fides, eo quod id fuerit mera imaginatio.

ASSERO secundò. *Ad hoc ut videat oculus, sufficit objectum esse illuminatum & non est necesse illuminari medium.*

RATIO à posteriori est, qua aliquis in tenebris constitutus videt objectum à longè illuminatum, & non videt proximum, videret autem si esset lux diffusa per medium, id quæ videtur sensisse Aristoteles 2. de anima textu 2. & libro de sensu & sensibili capite 2.

RURSUS. Oculi e. g. catorum videntur, ligna item putrida, lapidesque aliqui, & tamen hæc medium non illuminant. Sed potestne videri etiam color non illuminato medio videtur negare Aristoteles, qui dicit colorem esse motivum perspicui in actu, perspicuum autem in actu non potest esse sine luce. ex 2. de anima textu 31. Videturque etiam hoc experientia probare; quia si luminoso apponas coloratum, illud non videbis nisi ex propinquo, & in tali distantia, & lux illuminans coloratum, possit etiam illuminare medium; & si coloratum non potest species suas projicere, nisi in illuminatum medium; nec etiam sine illo videri poterit. Quod si quæras cur possit videri lux, non illuminato medio, non possit color, referri id debet in naturam objecti à posteriori cognitam.

ASSERO tertio. *Quod color qui videtur non sit lux in extremitate corporis opaci recepta.*

RATIO. Quia mutatio lumine non mutantur colores, sed iidem manent; nec videtur quomodo lux facere possit colorem nigrum. Adde quamvis in Iride, in collo item columbæ, sint nonnisi apparentes, & in lucem referribiles colores, non sequitur idem dicendum de aliis, experimur enim illos colores non esse permanentes, mutarique cum lumine, secus alios.

Quod attinet ad Tactum.

ASSERO; *illum sentire qualitatem non tantum sensui vicinam, sed etiam inherentem.* Est assertum Oviedo contra recentiorum Suarez. *Quod tactus sentiat qualitatem vicinam.*

RATIO, experientia; quia manus sentit calorem ignis, qui non est inherens manui, nam si inhereret, immediatè post, tantundem ex illo sentiretur. *Quod autem sentiatur calor inherens manui.*

RATIO. Tum quia aliàs calor febrilis, sentiri non posset; Tum quia si non sentiretur calor inherens, deberet sentiri nonnisi à parte vicina. Sed falsum est quod sentiatur nonnisi à parte vicina; nam fieri potest ut toto corpore sit sparsus calor febrilis. Tum quia ut addit bene Oviedo, incredibile est hominem non sensurum calorem, ea parte, quæ corpus ejus combureretur.

DICES primò cum recentiori Suarez; Ex nostro asserto sequi tactum, semper sentire, quia semper illi qualitates inherant.

RESPONDERI potest. Sentire semper si sint in excessu aut in indebito temperamento & non secundum proportionem debitam licet non sentiantur si sint in mensura debita. Cujus ratio est ipsa experientia, & natura sensus & sensibilis.

REDDIT aliam rationem Oviedo, quia ut sensatio eliciatur, necesse est ut anima ad illam eliciendam convertatur, & ab aliis operationibus vacet, quibus distrahi posset à sensatione elicienda, quæ conversio licet in actu secundo fiat, per ipsam sensationem, in actu tamen primo, fit per præsentiam intentionabilem objecti apti, si ve per se, si ve per speciem impressam producentis sensationem, quæ intentionalis præsentia, animam revocat, à variis objectis, & illam trahit ad productionem sensationis, quando talis præsentia est quasi nova animo. Cum verò præsentia objecti est connaturalis & diuturna, & non de novo adveniens, non sufficienter animum vocat in actu primo, ut postea in actu secundo sensationem illius producat.

Hic Discursus & ratio Oviedo in multis

NON SATISFACIT. Quia licet ad operationes aliquas valde intensas, necesse sit ita converti animam, ut vacet à reliquis, falsum tamen est, quod debeat vacare ab aliis, hinc cogitans aliquid, potest bene comedere, percipereque quid comedat, cur ergo non poterit sentiri calor, manui inherens, cogitando simul de aliis. Rursus non est necesse, ut moveatur animus ad eliciendam sensationem tactus, non est inquam necesse, de novo advenire, aliàs veterem dolorem nemo sentiret. Denique quia hic totus discursus tandem delabitur, in hoc quod scilicet ille calor, non sit de novo, sit connaturalis &c. de quo ipso quæritur: cur non moveat sensum?

DICES secundò cum eodem. Nullus alius sensus sentit sibi inherentem qualitatem.

RESPONDETUR. Negando, quod v. g. Sonus & Sapor non sentiatur à sensu, in quo recipitur, supposito præcipue, quod istæ qualitates, non per intermedias species, sed species moveant sensum.

DICES tertio cum eodem. Quia tactus sentit molliem & duritiem, quæ non est in ipso tactu.

RESPONDEMUS. Non negamus sentire posse à tactu aliquid, non inherens tactui, sed insuper dicimus sentire posse aliquid inherens ipsi.

DIFFICULTAS III.

De Sensibus Materialibus internis.

ASSERO imprimis dari sensum internum. Ratio; quia nisi daretur sensus internus in brutis, non esset cur repeterent loca, ubi passuntur, quæ non vident hic & nunc, nec possent dignoscere voces Dominorum & cetera similia. Deinde ut advertit Mastrius hic Difficultate 5. num. 246. indubiè animalia distinguunt dolorem à sapore, hinc canis pictam ad vivum carnem non vorat, & tamen hanc distinctionem coloris à sapore non percipit sensus externus, quia

quia non potest potentia aliqua cognoscere distinctionem inter aliqua duo, nisi utrumque possit apprehendere, unde si unus homo cognosceret tantum album, & alter tantum nigrum, neque aliquis illorum solus, nec ambo simul, perciperent differentiam inter album & nigrum, nullus autem sensus externus se solo apprehendit colorem simul, & saporem, referri ergo id debet in sensum communem. Quod autem etiam in hominibus detur sensus communis, ratio est, quia agnoscimus nos diversitatem gustabilis & adorati, & quidem sensibilibus. Ergo cum intellectus sensibilibus non noscat, notitia hæc debebit in aliud principium referri, & hoc principium est sensus communis.

ASSERO secundò. *Sensum communem, in quantum dicit vim percipiendi Objecta particularium sensuum eo nomine vocari.* Idemque principium in quantum non dependet à præsentia objecti externa, vocari sensum internum. Item in quantum cudit imaginem vocari imaginativam; In quantum confundit varias species vocari phantasiam, in quantum autem retinet species transactarum operationum sensibilibus, vocatur memoria sensitiva, & in quantum proponit objecta appetitui sensitivo, sequenda vel vitanda vocatur æstimatoria.

RATIO asserti ex una parte, quia non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ex alia parte nullum est fundamentum ponendæ inter ista, realis distinctionis.

ASSERO tertio. *In homine hæc identificari omnia anima.* Ratio eadem quæ & prioris asserti, quæ infra fusius proponetur. Ariaga in Disputatione 5. animastica tota Sect. 5. examinando an sensus internus percipiat negationes multa discutit, quæ hic attingenda sunt.

Punctum Difficultatis I.

De variis actionibus Sensus communis.

Sub hoc titulo querendum imprimis venit, scur bruta terreantur umbrâ hominis.

RESPONDENT Aliqui, quia per species nigredinis apprehendunt ibi hominem.

Impugnat primò hanc Responsionem Ariaga: Quomodo scilicet per speciem nigredinis concipiant bruta hominem; An quia putant illum esse nigredinem, vel umbram illam, esse nigredinem, & sic concipiunt rigorosa entia rationis. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT. Nam non sequetur exinde fieri à brutis rigorosa entia rationis, nam ea non nisi confunderent, quæ sensibus subsunt, talia autem confundere, non est facere ens rationis, ut alibi dicitur. Deinde fieri potest ut tantum simultanea apprehensio umbræ & hominis illos terreant, quo casu non sit Ens rationis, quia simultanea duorum possibilium apprehensio non facit Ens rationis, nam hæc simultanea apprehensio, nõ identificat umbrâ v. g. & hominē.

IMPUGNAT secundò. Quomodo species de nigredine excitari possunt, nam ab ipsâ umbra non possunt excitari, quia hæc est purum nihil, purum autem nihil non habet vim quidquam excitandi, etsi ex eo excitantur illæ species, quia immediatè percipiunt umbram, hoc ipso concedetur virtus cognoscendi carentias & negationes sensu communi, quod negatur communiter, quamvis id asserat Ariaga. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia tota illius Difficultas transferri potest ad ipsum sensum externum, quidnam scilicet ille tunc percipiat vidente oculis umbram, si enim dicas quòd non videat, contra erit quia non se æquè tunc habet oculus, ac cum est constitutus in tenebris; si dicas videri umbram, jam oculi objectum non erit solum coloratum cum umbra utpote nihil, colorari non possit. Quòd si dicas videri tunc lucem ita terminatam, dicent etiam oppositi, videri idem à bruto, per hancq; excitari sibi speciem hominis.

IMPUGNAT tertio Ariaga. Si tegatur murus panno nigro usque ad ipsam terram, non tentabit canis egredi per illum pannum, quòd si reperiatur porta aliqua vel foramen, etiam si post foramen illud, nihil videatur, statim canis rectâ, ac non casu, fertur ad foramen, Ergo foramen illud non concipitur per modum nigri. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia quicquid sit, an percipiatur illa umbra per modum nigri, quòd canis tendat potius ad foramen, non inde est, quòd sensus illius, distinguat inter nigrum, & illâ umbram: Sed quia recurrunt illæ species locorum quibus pertransiit sentitque instigationem ut etiam modo pergat, quòd pergebat ante; immò & ipsa aura ducit illum, ad illuc transeundum redibitque & retorsio facta, quidnam scilicet tunc percipiat, sensus externus canis, qui tamen aliquid percipere debet, ne independentè à sensibus dicatur brutum aliquid operari.

Contra hanc ipsam retorsionem hoc adferri potest, quia nullam rationem adfert suæ responsionis, nec ostendit quomodo per species nigredinis apprehendatur homo.

RESPONDET secundò aliquis apud eundem Ariaga, brutum se reflectere per sensum internum supra suos actus, ideoq; quia videt ibi lucem & illic non videt, noscit ibi non esse objectum, & hoc modo percipit negationes.

IMPUGNAT primò hanc responsionem Ariaga, quia inde sequitur bruta discurre, non enim immediatè percipiunt negationes, sed hoc quasi modo, video colorem hic, & ibi nihil video, Ergo ibi nihil est. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia quando oculus videt lucem, & cum non videt umbram, sensus internus dicit, circa hoc non versari visum, seu nullam dari actionem videndi, quod certè potest fieri, sine ullo discursu, nam illis actibus positus in sensu interno, quorum uno dicit, hoc

† (L) 2 videt

videt oculus, & quo dicit, circa hoc non versatur visus, ulterius non procedit ut inferat, nihil hic esse, sed in prioribus duobus actibus sistit. Quod si non procedit ad tertium, non discurret, quia discurre est progredi, ex duobus in tertium.

IMPUGNAT secundò Idem. Sequi ex hac responsione, quod bruta, non tantum percipiant suos actus, sed etiam suam substantiam, dicunt enim, Ego non video, *Hac impugnatio*

NON SATISFACIT; Quia si per cognoscere suam substantiam, non aliud intelligatur, quam habere notitiam experimentalem, ut ita dicam, qua percipiat se famescere, se percuti &c. id certe brutis denegandum non videtur. Quod si per ly suam substantiam cognoscere, non aliud intelligatur, quam cognoscere, Prædicatum præcisum substantiæ, id falsum est, sed nec sequitur, concedi debere, ex responsione facta.

RESPONDET tertio ipse Ariaga, quod quando v. g. bruta cognoscunt murum album, foramina &c. percipiunt per sensus positivum aliquid, jam autem Deus infundit illis species ut forment apprehensiones negativas. Addit Idem in apprehensione formata vi illarum specierum inditarum non agnosci à brutis negationes propriè, brutaque attendere semper ad objectum reale. Item quando faciunt comparisonem sui cum brutis majoribus vel minoribus, non cognoscunt propriè negationes, sed cognoscunt objectum positivum, nempe corpus suum & alienum. Addit inferius, quod quando ad foramina recurrit canis, ut per illa evadat, quamvis non videat ultra foramen aliam lucem, format talem apprehensionem, nihil est ibi, eo modo quo illam formant pueri, qui non dicunt non esse ibi nigrum rubrum &c. sed dicunt nihil est. Sic etiam bruta apprehendunt in illo foramine nihil esse, adeoque audacter introeunt. *Hac Responsio*

NON SATISFACIT; Quia si nihil obsit & tota Difficultas aliter salvari possit, non est recurrendum ad Deum; quid autem ad Difficultatem respondendum sit, ex infra dicendis collige sub hoc titulo.

QUÆRENDUM secundò venit, ut etiam querit Ariaga, cur v. g. ursus projiciens lapides, seligit non nisi minores, hæc enim selectio in urso, cæterisq; animalibus, videtur adstruere cognitionem parvitatatis, adeoque carentiam magnitudinis, consequenter videtur adstruere id negationum cognitionem.

RESPONDET primò aliqui apud Ariaga, quod eo casu percipiant bruta res parvas, sed non eorum parvitatem.

IMPUGNAT hanc responsionem Ariaga; Quia illi lapides qui sunt parvi, ob parvitatem, formalissimè sunt utiles urso, Ergo non appetit solam positivam eorum lapidum Entitatem, sed sub hac quasi circumstantia, quod sint exigui. *Hac impugnatio*

NON SATISFACIT. Quia quamvis appetantur lapides ab urso exigui, negari potest quod appetantur, quia sunt exigui, sed solo impetu & instinctu ad lapidem tantum, quantus oculis monstratur ferri bruta; Et certè per ipsum Ariaga, potest cognosci tantitas, & talis terminatio luminosi, sine formata apprehensione, de negatione quæ tali. Ergo idem fieri potest, cum appetit ursus parvos lapides. Denique non est negandum quod oculus videat hunc lapidem esse magnum, & hunc parvum, & tamen non sequitur negationem quæ talem, minoritatemque quæ talem ab oculo attingi.

CONTRA tamen hanc responsionem est, Quia non explicat, quomodo attingendo parvum lapidem ursus, non attingat parvitatem quæ talem.

RESPONDET secundò alii apud eundem Ariaga; Quod bruta cognoscant carentias per sensum internum.

IMPUGNAT hanc responsionem Ariaga, inquirendo unde sensus habeat species illarum carentiarum, cum externi sensus illas non percipiant. *Hac impugnatio ex dictis*

NON SATISFACIT, quia licet carentiæ quæ tales non percipiantur à sensibus externis, percipiuntur tamen id, quod in re sunt illæ carentiæ, nempe tantum coloratum.

Punctum Difficultatis 2.

An in Sensu interno dentur Species insensatas?

Sicut in primo Puncto, ita nec in præsentis, quidquam decerneretur, sed pensabitur non nisi Doctorum sensus.

STATUS difficultatis est; An res quæ sub sensum non cadunt, cognoscat sensus internus, v. g. amicitiam convenientiam rerum & cætera similia, quæ per sensus externos non percipiuntur, ita ut etiam ad illas notitias, habeant species, quæ quia non desumuntur à sensibus, sint insensatas. Admittit has species Ariaga, Disp. 6. animalistica Sect. 1. Subsectione 7. Negat illas recentior Suarez Disput. 1. de speciebus numero 74. & Oviedo, Controversia 13. Puncto 2. negat Pontius Disputatione 49. num. 94. & quidem recentior Suarez negat quidem species insensatas, sed concedit cognosci ea, quæ sub sensum non cadunt. Oviedo autem & negat species, & negat talia objecta cognosci.

Ad negandas Species insensatas.

PRIMUM ARGUMENTUM Pontii est Ipsemet intellectus, non potest absque discursu considerare objectum, sub ulla ratione, sub qua non percipitur à sensibus sibi subordinatis, Ergo neque potentia materialis, quæ non potest discurrere, percipiet illa objecta.

RESPON-

RESPONDERI potest. Negando Antecedens. Sine enim ullo discursu, per appetitum sensitivum, appetit homo v.g. umbram, vel aquam, vel baculum sibi porrectum, dum in aqua perclitatur. Addo sicut finem potest velle brutum, & non formaliter propter finem, nec ex ullo discursu, quamvis homo ordinariè finem appetat ex discursu, sic fieri potest, ut id quod ordinariè non nisi per discursum percipit homo, sine ullo discursu, percipiat æstimatoria bruti.

Secundum Argumentum ejusdem est. Quia ad actum illum de Objecto non sensato, nihil potest determinare potentiam. Non ipsum objectum sensu perceptum externo, supponitur enim, illud objectum, non percipi sensu, non etiam specie sensata, quia species lupi objicitur alteri lupo, nec tamen eum determinat ad odium, sicut determinat ovem, non etiam se determinat ipsa potentia, quia illa est indeterminata, non etiam omnia illa simul quia si ovis educaretur simul cum lupo, non perciperet lupum sub ratione disconvenientis, aut inimici.

RESPONDETUR. Determinationem illam oriri à specie insensata, & ut educata ovis non timeat, habet speciem per quam cognoscit lupum, ita secum cohabitantem ferum non fore, quod nullus sensus percipit, diceretque aliquis cum Ariaga has species à Deo infundi, alius diceret formari ab ipso met sensu communi bruti, qui sufficienter determinatur, per aliqua sensata, ut procedat ad alia quæ sunt insensata v.g. ex actu quem sentit, determinatur ad capiendam umbram.

Tertium Argumentum ejusdem est. Potentia interna æstimatoria ovis v.g. non potest percipere lupum, nisi percipiendo illum vel tanquam inimicum actuale, vel tanquam inimicum aptitudinale, utrumque autem percipitur non nisi per species sensatas. Quod ipsum probatur, non potest concipi per modum inimici actualis, nisi percipiat molestiam ab illo illatam, quæ non percipitur nisi sit sensibile aliquid; Non etiam illum concipit tanquam inimicum aptitudinale, quia non potest apprehendi aliquid per modum calefactivi, nisi præcesserit experientia quod id calefaciat. Ergo nec potest percipere ovis lupum aptitudinaliter inimicum, nisi præcesserit notitia, quod nocuerit, hoc autem spectat ad sensum. Addit item, casus qui adferuntur à tenentibus notitiam insensatam, esse tales, in quibus actualis experientia præcessit.

RESPONDETUR. Hoc addito, infringi argumentum, falsum enim est quod canis non iret ad umbram, nisi fuisset expertus illam refrigerativam, falsum item quod avis non sentiret suam prolem primo allatam nisi prius fuisset ablata, & tamen ablatio illa est aliquid insensatum. Negatur itaque universaliter, quod aptitudina-

lis disconvenientia, vel convenientia sentiri non possit, nisi propter præcedentem experientiam. Quod autem dicit Mastrius hic Disp. 5. numero 259. ideo dolere v.g. vaccam ablato vitulo, quia species vituli in memoria existens, movet sensum vaccæ, ad cognitionem, & appetitum, ad amorem, & quia non adest cognitio visiva in oculo, hinc sensus communis cognoscit vitulum absentem. Quod inquam dicit Mastrius, non convincit, quia difficultatem proponibilem de objecto insensato, transfert ad negationem cognitam, nempe ad negationem cognitionis visivæ, quæri ergo potest quomodo sensus internus extendi possit ad noscendam negationem cognitionis visivæ, unde item habeat species ad noscendam hanc negationem, quomodo item noscitur vitulus absens, non cognita negatione illius in illo loco.

Pro speciebus insensatis hæc sunt rationes: videndum est qui solvat Pontius in oppositum objecta.

Prima RATIO est. Ovis fugit lupum non propter colorem aut figuram, sed quia inimicus est suæ naturæ; avis etiam congregat festucas, ramusculos, non quia id delectat sensum, sed quia est utile ad nidificandum. Ergo ovis percipit inimicitiam lupi, & avis utilitatem paleæ, festucarum, & cætera, quæ omnia sunt insensata.

RESPONDET Pontius, Molestiam quam sentit ovis viso lupo, causari ab accidentibus externis lupi, hanc autem molestiam naturali instinctu fugit, sine cognitione ulla, præter cognitionem objecti externi sic molestantis, hinc fit ut unus lupus, videns alterum lupum, non fugiat illum, fugiat autem ovis, quia propter diversitatem illam, complexio ipsa, & accidentia illa lupi, possunt bene causare molestiam ovi, non lupo. Aves etiam solo instinctu naturæ conveniunt ad nidificandum.

CONTRA. Tum quia redit instantia supra facta, posito quod simul sint educati lupus & ovis, cur non incutiat ille terrorem, hæc non percipiat timorem. Tum quia illam molestiam vel causat species impressa lupi vel species expressa. Non impressa, quia hæc non terrefacit lupum, & tamen est eadem quæ in ove. Nec etiam molestat species expressa, quia hæc non exprimit plusquam possit beneficio speciei impressæ quæ ut dictum, non est terrefactiva. Tum quia illam molestiam vel percipit aliquod principium cognoscitivum vel non percipit, si non percipit, quomodo imperat fugam appetitui sensitivo, qui cum sit cæcus illuminari debet de illa molestia causanda. Quod si illam molestiam percipit principium cognoscitivum. Ergo percipit sensus internus bruti. Ergo ille percipit aliquid insensatum, quo enim sensu illa molestia percipitur.

Punctum Difficultatis 3.

Deciditur tota Difficultas.

DICENDUM est I. *Sensum internum attingere objecta insensata.* Probatur primo, quia datur instinctus ad objecta insensata. Ergo debet dari & cognitio objectorum insensatorum. Antecedens probatur, quia in instinctum refertur ovis fuga à lupo tanquam inimico, collectio item palearum in avibus ad nidificandum & similia. Consequentia probatur, quia ille instinctus vel est dictamen aliquod tenens se ex parte potentiae aestimativae, vel est imperium tenens se ex parte appetitus sensitivi. Ex utroque autem sequitur dari cognitionem objectorum insensatorum. Quod probatur, quia si ille instinctus tenet se ex parte potentiae aestimativae, cum instinctus instiget ad insensata, & sit quasi actus aestimativae, fit ut sicut cognitio non potest non tendere in objectum quod nescit, ita nec possit instinctus insensatum non percipere, si circa illud versatur. Quod si instinctus tenet se ex parte sensitivi appetitus, cum appetitus sensitivus sit cæcus, ut fugiat vel prosequatur illud objectum insensatum, à pravia cognitione illuminari debet.

PROBATUR II. Si non perciperetur à sensu interno objectum insensatum, fuga v. g. ovis à lupo viso, referri simpliciter deberet, in solam antipathiam, sed non potest referri in solam antipathiam. Tum quia antipathia non potest pervertere ordinem naturae in agendo, qui est ejusmodi ut potentiam appetitivam, præcedat cognitio. Tum quia antipathia vel est competens non nisi noscitur vel non noscitur etiam, si competit etiam non noscitur. Ergo non potiori titulo refugit ovis lupo, quam humor ligni refugiat ignem, refundendo se in partem non accensam, quod improbabile videtur, nam entia quò sunt perfectiora eò per actus perfectiores provident suae conservationi. Quod si antipathia convenit non nisi cognoscitur, fugae. g. ovis à lupo, inexplicabilis erit sine notitia insensatorum. Tum quia multa sunt, quae nec in antipathiam, nec in Simpathiam referri possunt, ut cum canis quaerit janua, egressurus.

PROBATUR III. Quia ex communi sententia, sensus internus, percipit diversitatem inter sensationes externas, sed hæc est quid insensatum, ut probatur. Quia illa diversitas, sita est in comparatione & negatione unius de alio, ut ita dicam, quid autem sensationis habet, comparatio & negatio de alio?

CONFIRMATUR. Quia sensus externus non percipit motum, & sensus internus percipit illum. Ergo aliquid percipit sensus internus, quod non percipit externus. Antecedens quoad primam partem probatur. Quia sensus externus

tantum percipit objectum praesens, motus autem includit & praeteritam & praesentem praesentiam. Quoad secundam partem probatur. Quia si motum non perciperet sensus internus quomodo percipiet fugam leporis canis venaticus, eumque insequi appeteret.

RESPONDET Oviedo. Contr. 13. Animastica Pun. 2. Sensum internum non percipere negationes.

CONTRA. Hoc ipsum est quod negatur, quod autem addit sensum internum percipere æquivalenter motum, quia habet memoriam praesentiae, quae praeterit, & simul cogitationem praesentiae quae modo est; qui duo actus quasi æquivalent cognitioni motus & per illos excitatur canis ad prosequendum leporem. Sed neque id convincit. Quia hoc quod est praeteritum, est aliquid insensatum. Ergo si canis habet memoriam praesentiae, quae praeterit, cognoscit aliquid insensatum. Memoria enim est actus cognitionis, aequalisque videtur esse difficultas, concedere cognitionem insensati objecti brutis, atque illis concedere memoriam praeteriti motus.

OBJICITUR. Ex vi hujus conclusionis sequi, quod concedi debeat, etiam discursus brutis.

RESPONDETUR. quod non. Nam discursus in communi sententia, ex ratione sua generica, debet esse actio spiritualis. Jam autem illa sensatio interna, non est spiritualis. Rursus, discursus ex ratione sua specifica, debet inferre unum ex alio, & cognoscere unum tanquam connexam causam cum alio, tanquam cum quodam effectu in linea noscendi, quam connexionem, non attingit sensus internus, de quo fufius in materia de actibus humanis, Disp. 5.

INSTAT. Oviedo. Sensus internus non est discursivus. Ergo non infert unum ex alio; Ergo per species unius objecti non potest aliud cognoscere, consequenter non habet principium ad cognoscenda objecta quae prius sensata non fuere, cum etiam homini, non infundantur species insensatorum objectorum, qui tamen est nobilior agens.

RESPONDET Ariaga, à Deo infundi illas species, praecisa etiam formalitas hæc, quod à Deo aliquid infundatur, nec in Angelis nec in brutis, arguet praecise perfectionem. Quia sicut non habere esse nisi ab alio, non arguit perfectionem, sic nec arguet habere species non nisi ab alio, hoc est Deo. Aliunde ergo erit pensanda perfectio specierum, hoc est ex entitativa perfectione, universalitate, modo repraesentandi objectum. Sed ad DEum hic recurrere Philosophicum, non videtur. Hinc aliter

RESPONDETUR. Concedo sensum internum non esse discursivum, consequenter per species

eius unius objecti non potest aliud cognoscere illativè. Sed nego quod non habeat principium cognoscendi objecta quæ prius non fuerunt sensata, nempe ipsum sensum internum, qui etiam ad talia se extendit. An autem, & unde ad talia insensata species habeat, de hoc mox

DICENDUM secundo. *Quando ovis per sensum oculi advertit v. g. lupum, sensus etiam internus percipit lupum, quia perceptione posita per sequelam naturalem posset dici quod exerceat sese antipathia circa suum objectum*, quo exercitio posito, sine ulla ulteriori specie disconvenientiam lupi statim cognoscit ovis, & postea illuminat appetitum sensitivum ad fugam eiusdem. Quod autem dico de antipathia, proportionalliter, dicendum est de sympathia, quod scilicet posita sensatione externa, percipiat objectum illud etiam sensus internus, quia perceptione posita, sympathia naturalis exercet suum officium, quo posito, convenientiam agnoscit sensus internus & illustrat appetitum sensitivum, ad prosecutionem illius.

DICENDUM est III. *Ad præsentiam vel objecti sensati vel speciem eius vicariam producit sensus agens internus speciem objecti insensati, quando objectum insensatum percipiendum est.* Dixi sensus agens externus, quia sicut datur intellectus agens cuius officium est species impressas fabricare, ita sensum internum fabricativum speciei materialis, ad percipienda insensata appellare possumus sensum agentem.

PROBATUR Conclusio. Quia posito quod sensus internus sit noscitivus objectorum insensatorum, debent dari etiam species insensata, totum id probant rationes, quæ ostendunt necessitatem specierum in universum. Tum quia quamvis non appareret tanta necessitas specierum, in circumstantia præsentis objecti proportionati, aliàs sensu, actu percepti; tamen extra hanc circumstantiam, notitia salvari non potest sine specie, sæpe autem noscunt bruta v. g. objectum absens. Tum quia tenet paritas, quæ suaderet non dari species impressas ulla. Ita enim posset argui. Percipi potest objectum insensatum à sensu communi sine ulla specie. Ergo etiam ab intellectu objectum intelligibile, & ab aliis sensibus objectum sensibile percipi poterit, sine ulla speciebus.

Posito autem quod debeant dari, species insensata, debet dari principium illarum productivum, hoc non est objectum ipsum insensatum, non objectum aliquod sensatum non denique Deus. Ergo illas producet sensus internus agens. Quid enim aliud quod species insensatas non producat objectum ipsum, ratio est, quia illud objectum est non raro non Ens, Cum autem productio specierum sit Physica, non Enti, tribui non poterit. Et sicut Ens materiale, non producit species spirituales, quia sunt altioris ordinis, ita nec poterit non Ens pro-

ducere Ens, quia plusquam ordine distant inter se Ens & non Ens. Non etiam species insensatas producit objectum sensatum. Ratio quia lignum non producit speciem impressam adamantis. Ergo nec objectum sensatum producit speciem insensatam; non enim minus differunt sensatum & non sensatum, quam lignum & adamas, quod ipsum in hoc resolvitur. Quia species est vicaria objecti. Si ergo objectum est sensatum, effundit etiam sensati speciem ad eoque non insensati. Non etiam species insensatas producit ipse Deus. Tum quia hoc non est Philosophicum asserere. Tum quia quod Deus potest facere per causas secundas præsentis rerum ordinis, id semper, per illas facit, sicut enim natura, ita nec Deus, qui est natura naturans, in necessariis deficiunt. Potest autem Deus id facere per sensum internum prout agentem. Tum quia species spirituales in anima non producit Deus, sed intellectus agens. Ergo & species insensatas producet sensus agens.

Dixi in secunda conclusione, quod quando oculus ovis aspicit lupum, timetque ovis, quod inquam non sit necesse ponere aliquam speciem impressam ut excitetur affectus timoris, & tamen admitto sensum internum agentem, quia aliàs dicitur infra, ubi de speciebus, quod non ita clarè appareat necessitas specierum, quando adest præsens objectum, quod actu noscitur sensu externo. Hic autem conclusio tertia loquitur, de specie objecti insensati.

Solvuntur Objectiones.

Obiectum I. Mastrius Disput. 5. n. 256. contra conclusionem secundam. Si vera est doctrina illa de Antipathia & Sympathia, sequeretur, quod quando objectum aliquod habet naturalem convenientiam cum duabus naturis specie diversis, ab æstimatoris earundem deberet percipi, ut conveniens, quod falsum est, nam multæ herbæ sunt medicinales & convenientes nobis & brutis; & tamen nos apprehendendo speciem unius herbæ existis, experimur nos non percipere, illam convenientiam. Ergo nec in brutis movebit species illa æstimatoria illorum ad cognoscendam convenientiam, aliàs deberemus ponere sensus internos perfectiores in brutis, quam in nobis, cuius oppositum fatentur omnes, propter propinquitatem cum potentia intellectiva.

RESPONDETUR. Si naturæ specie diversæ habeant æqualem sympathiam v. g. & æquè intensam, circa aliquod particulare objectum, tunc æqualiter utraque natura percipiet convenientiam, secus si non sit sympathia æquè intensæ. Unde inter feras species distinctas, est æqualis appetentia convenientiarum herbarum, quia & æquè intensæ, quam intensiorem

in hominibus non haberi, ostendit à posteriori experientia. Cumque aliunde natura providerit homini præsidium, nempe per intellectum, & non à Sympathia, concedi potest, quòd per illam vincatur homo à brutis; & sicut vincitur homo à multis feris per externos sensus, licet sub alia formalitate, etiam sensus externi in homine sint nobiliores, ita idem dicendum de sensibus internis brutorum, comparatis ad sensum internum hominis, indubieque in multis brutis sensatio externa bruti est melior sensatione externâ hominis; ita concedi potest sensus internus in bruto melior.

OBJICIT 2. Idem accidentia externa lupi non sunt disconvenientia ovi, sed potius natura ipsa lupi species autem sensibilis, solum representat accidentia lupi, non naturam. Unde si ovis, mutaretur quoad accidentia externa in lupum, non idcirco esset alteri ovi disconveniens.

RESPONDETUR. Natura quidem lupi, est disconveniens ovi, sed mediis accidentibus, quæ dum sui ingerant speciem, terrent ovem. Et si ovis mutaretur quoad externam speciem in lupum, ipsa quidem mutata ovis, non sentiret se incitari in aliam ovem, verè tamen aspiciens o-

vis, terreretur illis accidentibus; sicut canes terrentur à puero, lupum vel ursum simulante, induendo illorum pellem, & per terram reptando.

OBJICIT 3. Idem Quæst. 4. num. 55. contra conclusionem tertiam. Ideò ponitur intellectus agens, ut transferat objectum de ordine materialium, in ordinem spiritualium; quæ actio à phantasmate fieri non potest, unde non admittitur intellectus agens, respectu objectorum spiritualium. Ergo cum objectum sensibile, ut percipiatur à sensu, non indiget, ut transferatur de ordine in ordinem, non erit multiplicandus sensus agens.

RESPONDETUR. Sicut est distinctus ordo materialium ab immaterialibus, ita est distinctus ordo sensibilium, ab insensatis; & de fabricatione specierum, respectu objectorum insensatorum procedit conclusio. An autem totaliter an partialiter sensus ille agens, producat speciem insensatam, conformiter discurretur, ac de intellectu agente. Addo quòd immerito supponat obijciens, non dari species spirituales intelligibiles, spiritualium objectorum.

